

“СУПЕРВИТА-М” МУЛТИВИТАМИН ПРЕМИКСИНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЪСИР ХУСУСИЯТЛАРИ

Шоназарова Гулоро Сирожиiddин қизи

Магистр Самарқанд давлат ветеринария медицинаси,
чорвачилик ва биотехнологиялар университети

Аннотация. Ушбу мақолада примакс шаклидаги Супервита – М мултивитамин жамланмасини паррандалар организмига, уларни ўсиши ва маҳсулдорлигига ўзига хос таъсир хусусиятлари тўғрисидаги адабиёт маълумотлари келтириб ўтилган.

Калит сўзлар: примекс, мултивитамин, супервита-М, витамин, аминокислота, минерал модда, микроэлемент, фоиз, мг.

Кириш. Паррандачиликда товуклар маҳсулдорлигини юқори сақлаш озукани тўғри ташкил этиш билан чамбарчас боғлиқ. Витамин ва минерал моддаларнинг етишмовчилиги товуклар соғлиги ва ишлаб чиқариш кўрсаткичларига салбий таъсир кўрсатади. Масалан, витамин А танқислиги тухум қуриш фаолияти сусайиши, ўсишнинг секинлашиши ҳамда умумий ҳордиқ ҳолатларини келтириб чиқаради, витамин D₃ етишмаслиги эса пўстлоқ сифатининг ёмонлашиши ва тухум маҳсулдорлигининг пасайишига олиб келади.

Шунингдек, B₂ (рибофлавин) витамини кам бўлса, жўжаларда ўсиш сустлашади ва тухум бериш қобилияти пасаяди, холин етмагани тухум ишлаб чиқаришнинг камайишига сабаб бўлади.

Келтирилган мисоллардан кўриниб турибдики, паррандалар рациондаги витамин-минерал моддаларга бўлган эҳтиёжини тўлиқ қондириш зарур, акс ҳолда маҳсулдорлик кескин тушиб кетиши, ҳатто улар орасида ўлим ҳолатлари кузатилиши мумкин. Шу боис замонавий паррандачиликда комплекс мултивитамин премикслардан фойдаланиш кенг қўлланилмоқда.

Супервита-М шулар жумласидан бўлиб, у товуқларнинг озуқа рационига кўшимча сифатида киритиладиган мултивитамин жамланмасидан иборат. У юқори даражадаги витаминлар, муҳим аминокислоталар ва микроэлементлар аралашмасидан иборат бўлиб, товуқлар маҳсулдорлигини ошириш ва сақлаб туришда самарали ёрдамчи восита ҳисобланади.¹

Супервита-М таркибида товуқ организми учун зарур бўлган барча асосий витаминлар ва биологик фаол моддалар мужассам. Жумладан, унда ёғда эрийдиган витаминлар – А, D₃, Е, К₃ ҳамда сувда эрийдиган В гуруҳи витаминлари (В₁, В₂, В₆, В₁₂, ниацин – витамин РР/В₃, кальций пантотенат – витамин В₅, биотин – витамин Н) ва витамин С мавжуд.

Шунингдек, таркибидан муҳим озамин кислоталар – DL-метионин ва L-лизин ҳам ўрин олган. Микроэлементлардан марганец, рух, темир ва миснинг сульфат шаклидаги тузлари киритилган бўлиб, улар мос равишда марганец (Mn) – 4 мг, рух (Zn) – 2 мг, темир (Fe) – 3 мг ва мис (Cu) – 0,25 мг ҳар 1 г премикс таркибида мавжуд .

Агар паррандаларда витамин етишмовчилиги ёки стресс ҳолатлари кузатилса (даволаш мақсадида), дозани икки барабар ошириш тавсия этилади – яъни 1 тонна сувга 500 г премикс қўшилиб 3–5 кун давомида берилади.

Махсус кичик хўжалик шароитида эса 1 г Супервита М ни 2 литр ичимлик сувида эритиб, тайёр эритмани кун давомида истеъмол қилинади. Бунда 1 г премикс кунда давомида тахминан 12 та тухумдор товуқга, 20-25 та жўжага ёхуд 15 та курка жўжаларига мўлжалланган доза ҳисобланади.²

Препарат одатда паррандаларга эрталаб сув билан ёки озуқага яхшилаб аралаштирилган ҳолда берилади. Супервита М премиксини

¹ ЗАО "Биотехпром". Супер Вита-М – комбинированная кормовая добавка: Инструкция по применению (ветеринария). – Минск, 2013.

² ZooVetbaza интернет-дўкони маълумоти: Супервита-М 100 г витаминно-минеральная добавка (состав и применение) – Винница, Украина, zoovetbaza.com.ua

парранданинг барча турлари (жўжалар, товуклар, курка ва бошқ.) ҳамда қўй, чўчқа, қорамол каби қишлоқ хўжалик ҳайвонларига ҳам қўллаш мумкинлиги таъкидланган.

Премикс қулай қўлланиши учун сувда тез ва тўлиқ эрийди, бу эса унинг озукага бир текис тарқалишини ва ҳар бир ҳайвон ва паррандаларда керакли дозани олишига ёрдам беради. Сақланиши 18 ойгача бўлган муддатда амал қилади .

Таъсир механизмлари: Супервита М премиксни озука рационига қўшиш товук организмидаги углевод, ёғ ва оксил алмашинувини фаоллаштиради, ферментатив тизимларнинг самарали ишлашини таъминлайди. Шу тарзда, Супервита М қўлланилиши гипо - ва авитаминозларни ҳамда улар замирида ривожланувчи турли касалликларнинг олдини олишга ёрдам беради.

Масалан: - витамин А ва Е антиоксидант хусусиятга эга бўлиб, хужайра мембраналарини зарарланишдан ҳимоя қилади ва иммун тизим фаоллигини оширади;

- витамин D₃ калций-фосфор алмашинувини тартибга солиб, суяк тўқимаси мустаҳкамлигини таъминлайди ва тухум пўчоғини шаклланиши учун зарур;

- В гуруҳи витаминлари (тиамин, рибофлавин, пиридоксин ва б.) марказий нерв тизими, овқат ҳазм қилиш ва қон яратилиш жараёнларида муҳим коэнзим вазифаларини бажаради.³

Аминокислоталар DL-метионин ва L-лизин эса товук рационига оксил компонент етишмаслиги олдини олади, чунки бу икки аминокислота парранда учун ограничловчи (чекловчи) аҳамиятга эга – улар танқис бўлса, рациондаги бошқа аминокислоталар ўзлаштирилиши ҳам чегараланиб, оксил

³ Cunningham D.L. Vitamins and Minerals Important to Poultry // The Poultry Site. – 2008. – 11 July. SJIF:5.219

синтези сустлашади. Супервита М таркибида бу моддаларнинг бўлиши юқори оксилли озуқалар самарадорлигини ҳам оширади. Препаратнинг махсус сувда эрувчан дори шакли витаминларнинг ошқозон-ичак йўлларида тез сўрилишига имкон беради ва уларнинг биокираолишлигини бир неча маротаба оширади.

Шу боис, премикс бериш натижасида витаминларнинг самарали ўзлаштирилиши таъминланади ва таъсир механизми тез намоён бўлади.

Товуқлар маҳсулдорлигига таъсири: Супервита М премиксини қўллашдан кутиладиган асосий натижа – ишлаб чиқарувчи маълумотида кўра, Супервита М паррандаларда умумий чидамлиликини оширади ва уларни турли касалликлардан ҳимоя қилиш билан маҳсулдорлик сақланади.

Хусусан, препарат бройлер жўжалар рационига қўшилганда жўжаларнинг ўртача кунлик тана вазни назоратга нисбатан тахминан 3,4% га юқори бўлгани аниқланган.

Шунингдек, тухум йўналишидаги товуқлар озуқа рационига қўшимча ушбу премикс қўшилганда тухумдорлик 0,8%га, тухумнинг ўртача оғирлиги 1,3% га ошганлиги кузатилган.⁴

Супервита М қабул қилган парранда ва бошқа тур ҳайвонларидан олинадиган маҳсулотларга (тухум, гўшт ва ҳ.к.) истеъмол қилиш учун чеклов муддати белгиланмаган.

Бу эса мазкур қўшимчанинг озиқ-овқат хавфсизлиги нуқтаи назаридан хавфсиз эканлигини билдиради.

Хулоса қилиб айтганда, Супервита М мултивитамин премикси паррандачиликда маҳсулдорликни ошириш ва сақлаш, шунингдек, витамин-минерал етишмовчилигига оид касалликларни олдини олишда самарали

⁴ Nikolayev S.I., Karapetyan A.K., Rudnikov V.N. ва бошқ. Zootechnical and Economic Efficiency of Premix Use in Poultry Feeding // Advances in Animal and Veterinary Sciences. – 2019. – Т.7
SJIF:5.219

восита ҳисобланади. Уни илмий асосланган тарзда ва соҳа мутахассислари тавсияси асосида озуқа рационга қўшиш орқали товуқлардан олинадиган тухум ва гўшт маҳсулотларини бир неча фоизга ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилашга эришиш мумкин.

Фойдаланилган адабиётлар

1. ЗАО "Биотехпром". **Супер Вита-М** – комбинированная кормовая добавка: Инструкция по применению (ветеринария). – Минск, 2013, belvet.by, belvet.by
2. ZooVetbaza интернет-дўкони маълумоти: **Супервита-М 100 г** витаминно-минеральная добавка (состав и применение) – Винница, Украина, zoovetbaza.com.ua
3. Cunningham D.L. Vitamins and Minerals Important to Poultry // *The Poultry Site*. – 2008. – 11 July. – URL: <https://www.thepoultrysite.com/articles/vitamins-and-minerals-important-to-poultry> (мурожаат санаси: 2025-04-02), thepoultrysite.com, thepoultrysite.com.
4. Nikolayev S.I., Karapetyan A.K., Rudnikov V.N. ва бошқ. Zootechnical and Economic Efficiency of Premix Use in Poultry Feeding // *Advances in Animal and Veterinary Sciences*. – 2019. – T.7 (Special Issue 1). – P.106-111, nexusacademicpublishers.com, nexusacademicpublishers.com